

Zásady pro práci s odbornou literaturou

Níže vypíši některé hlavní zásady, kterých je potřeba se vždy a bez výjimky držet při práci s odbornou literaturou. Pro zacházení se zdroji (zejména s odbornou literaturou) je pro všechny práce psané na katedře sociologie FSS závazná norma *Sociologického časopisu*. Prosím, nastudujte si příslušný dokument na:

-- <http://sreview.soc.cas.cz/index.php3?disp=pokyny> -- dole na této stránce je pak ke stažení norma ISO690, která uvádí, jaký druh informací musí být obsažen v každém druhu citací

-- <http://sreview.soc.cas.cz/upl/pokyny/pokyny.pdf>

-- Citování elektronických dokumentů; musíte poskytnout informace obdobné jako u tištěných zdrojů. Jaké informace to jsou, upravuje norma ISO 690-2.

Nebudu na tomto místě opakovat, co říkají výše uvedené dokumenty, ale zmíním některé další náležitosti.

Proč je nutné citovat určitým způsobem a přesně? Hlavní dva důvody jsou:

1. Každý výzkum by teoreticky měl být "replikovatelný", to znamená, že kdyby někdo další zpracovával stejné téma jako vy a použil k tomu stejné zdroje, teoreticky by měl mít možnost dojít ke stejným závěrům, jako vy. Aby toto bylo možné, KAŽDÁ informace/myšlenka vyčtená z literatury musí být přesně označena a celá práce doplněna seznamem literatury, který jednoznačně a jasně identifikuje použité zdroje pro účely jejich dohledání v bibliografiích či katalogích knihoven (proto je důležité, aby informace o zdrojích byly řazeny v určitém pořadí a v určité úpravě—aby například nedošlo k záměně článku s knihou).

2. Každý odborný text musí jasně odlišovat myšlenky autorky (autora) od myšlenek převzatých odjinud. Toto není jenom otázka plagiátorství, ale především otázka prezentování skutečné odborné debaty ve vaší práci: vaše čtenářka musí jasně vidět, z jakého pole literatury jste čerpali (převzaté myšlenky) a jak jste s nimi naložili (vaše vlastní myšlenky, komentáře, analýzy); tedy, jak dalece jste daný problém zkoumali (kolik a čeho jste přečetli), k čemu jste vlastně tu odbornou literaturu použili, jak vám pomohla rozvinout vlastní myšlenky, a kde je případně váš vlastní přínos. Pamatujte, že platí že neřeknete-li jinak, čtenářka vše ve vaší práci považuje za vaše vlastní myšlenky.

Každé vaše tvrzení musí být něčím podloženo (odkazem na přečtenou literaturu nebo příkladem z vašeho vlastního výzkumu, až budete nějaký dělat).

Největší problém vašich prací bylo, že nebylo poznat, kde začíná a končí práce s konkrétním zdrojem.

Jak pracujeme se zdroji v naší vlastní písemné práci?

Jsou v zásadě tři způsoby odlišující se mírou zhuštění převzatého textu:

1. Přímý citát.
2. Parafráze.
3. Shrnutí.

Ad A) Přímý citát: Doslovné převzetí části textu. Začátek a konec citátu uzavíráme do uvozovek, pokud jde o kratší citát v textu, nebo dáváme do samostatného odsazeného odstavce bez uvozovek, jde-li o citát delší.

I odsazený citát ale musí být vždy spojen s textem, ke kterému patří—alespoň dvojtečkou před začátkem citátu.

Zlatá pravidla: Ať jde o jakoukoliv práci, citáty by neměly přesáhnout 1/5 (úplně maximálně 1/4) celého textu. Citáty mají být přiléhavé ale zároveň stručné (přemýšlejte ne dvakrát, ale

třikrát, než použijete citát delší než nějakých pět řádků). Za každým citátem obecně musí následovat váš vlastní komentář. Nikdy nekončete žádný kus argumentace citátem: ani z vašeho výzkumu (až budete nějaký provádět), ani z odborné literatury, ale vždy zakončete vyvozením vašeho vlastního závěru.

Ad b) Parafráze: Vlastními slovy přeformulujete něčí argument. Vhodné především pro případy, které by vyžadovaly použití příliš dlouhých citátů.

Ad c) Shrnutí: Vlastními slovy shrnete hlavní body delšího argumentu nebo práce. Z uvedeného vyplývá, kdy se shrnutí nejčastěji používá: zejména při odkazování na celou studii nebo její podstatnou část.

Ve všech případech platí, že odkaz na zdroj musí být co nejpřesnější, to znamená, že je potřeba označit začátek i konec čerpání ze zdroje, aby se odlišilo, kde končí vaše vlastní myšlenky a začínají myšlenky převzaté, a odkázat i na konkrétní stránky. Na konkrétní stránky netřeba odkazovat pouze v případech, že odkazujete na celou knihu či studii (stává se zřídka). Začátek čerpání ze zdroje je potřeba uvést slovně (kromě přímých citátů, které jsou jasně označené uvozovkami a stylistika práce někdy nevyžaduje další zpřesnění).

Příklady:

Neudorfllová píše, že ...

Jak ale uvádí Horská ...

Sokolová problém rozebírá prodrobněji, když vysvětluje ...

Konec čerpání ze zdroje se označuje odkazem podle normy.

Příklad: (Neudorfllová 1999: 255-256).

K psaní kritických esejí obecně:

Kritická esej není školní referát ani tzv. “úvaha” či osobní esej. Jde o žánr, v němž kriticky reflektujete nějaký problém na základě zpracované literatury. Musí tedy, jako většina odborných textů, začínat formulací výzkumné otázky. Například:

“Práce bude zkoumat, jak různé autorky pohlíží na vývoj, který vedl k rozvoji ženského vzdělávání u nás.”

Nebo

“Chtěly bychom porovnat, jaké rozdíly a podobnosti dostupná literatura spatřuje ve vývoji ženského vzdělávání u nás a v USA.”

Po výzkumné otázce musíte čtenářce sdělit, jak a v jaké souslednosti otázku budete řešit: z jakých bodů, částí argumentace se vaše práce bude skládat, z čeho budete čerpat (zde nepatří seznam literatury, ale přibližně okruh literatury, ze kterého budete čerpat)? Prostě, jak budete postupovat, odkud kam se budete ubírat?

Pamatujte, že odborný text není detektivka: čtenářce musíte od začátku dát do ruky “mapu” vaší práce, sdělit jí, o čem práce bude a co v ní má očekávat.

Konečně závěr práce: V závěru je potřeba prodiskutovat (ne pouze konstatovat), jak se vám podařilo zodpovědět výzkumnou otázku, a případně jaká omezení vaše výsledky mají. Je možné vaše dílčí výsledky vztáhnout k širším/obecnějším kontextům? Jak by se tento vztah dal dále zkoumat?